

Józef Barut i jego czasy – relacja z konferencji naukowej

„Przybysze bardziej spektakularnie zapisali się w historii Gorlic niż autochtoni” — tak o Józefie Barucie mówiła pasjonatka lokalnej historii Urszula Karasińska, zestawiając go w szeregu z innymi zasłużonymi dla naszej małej ojczyzny. Józef Barut to dla Gorlic postać szczególna. Temu wybitnemu architektowi Gorlice, a także inne miejscowości w gminach ościennych wiele zawdzięczają w dziedzinie badań urbanistyczno-historycznych, a nade wszystko w dziedzinie odbudowy ze zniszczeń po Wielkiej Wojnie. Konferencja naukowa *in memoriam* pozwoliła lepiej poznać tego inżyniera oraz realia, w których przyszło mu żyć i działać.

Józef Barut w świetle wystąpień prelegentów jawi się jako postać nietuzinkowa i wybitna. Inżynier, architekt, historyk, badacz dziejów regionu oraz pasjonat fotografii z Gorlicami związał całe swoje dorosłe życie, a jego nieoceniony wkład w urbanistykę miasta widać do dzisiaj.

Narracja wystąpień sprawiła, że uczestnicy Konferencji wzięli udział w nietuzinkowej lekcji historii Gorlic i okolic. Biografię Józefa Baruta przybliżyła Joanna Kalisz Dziki. Prelekcja zatytułowana „Inżynier Józef Barut — *Frontem do małego miasteczka!*” ukazywała go jako budowniczego, który z powodzeniem i ogromnym zaangażowaniem i pasją projektował i odbudowywał miejską przestrzeń po I wojnie światowej. Równolegle zabiegał o ratowanie zabytków regionu oraz prowadził badania historyczno-urbanistyczne.

„Współpracując przy odbudowie w 90 proc. zniszczonego w r. 1915 miasta Gorlic, miałem sposobność zobaczyć niejedną jeszcze uszkodzoną pamiątkę dawnego miasta, niejedną jeszcze szczegół z przeszłości tego miasta, których kto inny i w innych okolicznościach na pewno by nie zauważył. (...) To skłoniło mnie z kolei do zbierania pamiątek starego miasta, fotografii, szkiców, opisów, wykopalisk, ceramiki, numizmatów (...). Ponieważ miasto dotychczas nie posiada monografii, a luźne notatki kronikarskie nie chciały się zgadzać z moimi spostrzeżeniami, zacząłem poszukiwania historyczne na własną rękę” [ze wstępu do: *Gorlice: studium historyczno-urbanistyczne miasta*/Józef Barut. Brzozów, 1991].

Kolejne referaty wygłosili: Janusz Sepioł — absolwent Wydziału Architektury na Politechnice Krakowskiej i Historii Sztuki na Uniwersytecie Jagiellońskim, kieruje Zespołem ds. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa w Departamencie Zrównoważonego Rozwoju w Urzędzie Marszałkowskim w Krakowie, Krzysztof Mikruta — absolwent Filologii polskiej na Uniwersytecie Rzeszowskim, pracownik Wydziału Polityki Społecznej w Starostwie Powiatowym w Gorlicach oraz Urszula Karasińska — absolwentka Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Jagiellońskim, emerytowany pracownik MBP w Gorlicach. Od 2017 r. koordynatorka projektu Świadcowie Lokalnej Historii.

„Architekt lokalny, ale nie prowincjonalny” — to tytuł prezentacji, w której Janusz Sepioł odniósł się do wypracowanego przez Baruta języka architektury modernistycznej i funkcjonalnej. Na fotografiach i rysunkach architektonicznych pokazał starannie zaprojektowane budynki i obiekty, które wrosły w pejzaż miasta m. in. kościół, bank przy ulicy Władysława Jagiełły, Gorlickie Centrum Kultury, ratusz, wille i kamienice. Zdaniem prelegenta Józef Barut powinien zająć należne sobie miejsce w historii polskiej architektury.

Krzysztof Mikruta, przedstawił materiał badawczy Andrzeja Ćmiecha pn. „Zniszczenia Gorlic podczas bitwy gorlickiej i powojenna odbudowa”, w którym autor opisał powojenne zniszczenia frontowego miasta, cierpienia jego mieszkańców, a także trudny proces odbudowy.

A jak Józef Barut postrzegany był przez gorliczan? Na ten temat mówiła Urszula Karasińska w wystąpieniu pt. „Józef Barut w pamięci gorliczan”. Opowiadając o jego pasjach związanych z lokalną historią i fotografią, posiłkowała się

wywiadami ze świadkami lokalnej historii, wspominała o jego prywatnym życiu, przyjaciółach, zaszczytach rodzinnych.

W trakcie spotkania pojawiły się postulaty, m.in.: aby nazwać imieniem Józefa Baruta jedną z ulic w Gorlicach. Ponadto Janusz Sepioł zasugerował, że warto podjąć starania o zdobycie grantu na pracę badawczą, która pozwoliłaby opracować monografię o tym utalentowanym architekcie, a także aby programy konserwatorskie umożliwiły rewitalizację tego, co zostało po Józefie Barucie w przestrzeni miasta.

Wydarzeniu towarzyszyła ekspozycja przygotowana ze zbiorów Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gorlicach. Na którą złożyły się zdjęcia Józefa Baruta, a także opracowane przezeń studium historyczno-urbanistyczne do zagospodarowania przestrzennego miasta zawierająca fotografie, kartografie, szkice, rysy projektów. Ekspozycję można oglądać do 5 listopada 2021 r. w galerii Na Piętrach, na II piętrze biblioteki.

Organizatorzy serdecznie dziękują Księdzu Dziekanowi Stanisławowi Ruszelowi, Proboszczowi Parafii pw. Najświętszej Marii Panny w Gorlicach, za udzielenie na czas trwania Konferencji makiety gorlickiej bazyliki.

Organizatorami Konferencji byli: Miejska Biblioteka Publiczna im. Stanisława Gabryela w Gorlicach, Stowarzyszenie „Klub Gorliczan”, Muzeum Regionalne PTTK w Gorlicach, Starostwo Powiatowe w Gorlicach i Miasto Gorlice.

